

Examen VMBO-BB

2021

tijdvak 1
vrijdag 21 mei
13.30 - 15.00 uur

economie CSE BB

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Beantwoord alle vragen in dit opgavenboekje.

Dit examen bestaat uit 33 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 44 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

(1)   A
          ⓑ   C
          D

(2)   A
          ⓧ   C
          D

(3)   B   A
                  ⓧ   D

Beyoncé

- 2p   1   Lisa en Bart zijn fan van Beyoncé. Wanneer ze horen dat de Amerikaanse zangeres een concert geeft in Amsterdam, willen ze hiernaartoe. Lisa moet nog wel sparen voor het concertticket.
- Maak van de volgende zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te noteren. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Om te kunnen sparen, moet Lisa de komende tijd haar inkomen ... (1) ... (volledig / niet volledig) uitgeven. Het spaarmotief voor Lisa is sparen ... (2) ... (uit voorzorg / voor een doel). Lisa zet het gespaarde bedrag op een spaarrekening. Hiervoor ... (3) ... (betaalt ze aan / ontvangt ze van) de bank rente.

(1) .....

(2) .....

(3) .....

2p 2 In het overzicht staan de toegangsprijzen van het concert.

toegangsprijzen concert Beyoncé	
soort ticket	prijs per ticket per persoon
staanplaats	€ 135
zitplaats A	€ 120
zitplaats B	€ 105
zitplaats C	€ 85
zitplaats D	€ 59
exclusief € 3 reserveringskosten per ticket	

Lisa kan kiezen uit verschillende soorten tickets. Bij een duurder ticket heeft zij een beter zicht op het podium en kan zij het concert beter volgen. Lisa heeft € 35 op een spaarrekening staan. Vanaf nu spaart ze elke week € 5 op haar spaarrekening. Lisa kan in totaal 13 weken sparen.

→ Welk ticket kan Lisa over 13 weken van het geld op haar spaarrekening kopen? Ze wil het concert zo goed mogelijk kunnen zien en volgen. Schrijf je berekening op.

berekening: .....

.....

soort ticket: .....

1p 3 Lisa zegt dat het voor iedere Beyoncé-fan een basisbehoefte is om een concert van Beyoncé te bezoeken. “Als je een echte fan bent, dan moet je daar gewoon bij zijn”, zegt ze. Bart is het totaal niet met Lisa eens.
→ Leg uit dat het bezoek aan een concert geen basisbehoefte is.

.....

.....

1p 4 Bart bekijkt ook het overzicht met toegangsprijzen. Hij heeft gezien dat het prijsverschil tussen het duurste en goedkoopste ticket € 76 is. Tot nu toe heeft hij € 65 opzijgelegd om een ticket te kunnen kopen. Welke functies van geld heeft Bart hier gebruikt?

- A geld als rekenmiddel en als ruilmiddel
- B geld als ruilmiddel en als spaarmiddel
- C geld als spaarmiddel en als rekenmiddel

1p 5 Gisteren is de fiets van Lisa waarmee ze elke dag naar school gaat, kapotgegaan. Ze twijfelt of ze een deel van haar spaargeld moet uitgeven voor reparatie bij de fietsenmaker. Als Lisa dat doet, heeft ze niet genoeg spaargeld meer voor een concertticket. Ze besluit nu elke dag lopend naar school te gaan.

→ Maak van de volgende zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te noteren. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Lisa geeft het repareren van haar fiets door de fietsenmaker een ...(1)... (hogere / lagere) prioriteit dan het concert van Beyoncé. Als Lisa haar eigen fiets zou repareren in plaats van reparatie door de fietsenmaker te laten doen, dan is dit voor haar een vorm van een ...(2)... (collectieve voorziening / zelfvoorziening).

(1) .....

(2) .....

1p 6 De fiets van Lisa is al een week stuk. Ze laat de fiets toch maar repareren door de fietsenmaker. Haar vader wil de reparatie betalen. Gelukkig maar: de reparatie kostte € 70.

Bij welke uitgavensoort hoort de reparatie van de fiets?

- A bij dagelijkse uitgaven
- B bij huishoudelijke uitgaven
- C bij incidentele uitgaven
- D bij vaste lasten

Estland

Estland ligt in het noordoosten van Europa en is ongeveer zo groot als Nederland. Sinds 2004 is Estland lid van de Europese Unie (EU).

- 2p 7 Geef van de volgende stellingen over de Economische en Monetaire Unie (EMU) en de Europese Unie (EU) aan of ze juist of onjuist zijn. Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

	juist	onjuist
De landen die bij de EMU horen, hebben allemaal als munteenheid de euro.		
Tussen de landen die bij de EU horen, is sprake van vrij verkeer van goederen en diensten.		
De landen die bij de EU horen, horen ook allemaal bij de EMU.		

- 2p 8 De 1,3 miljoen inwoners van Estland hebben een gezamenlijk jaarinkomen van € 19,5 miljard.
→ Bereken het gemiddelde inkomen per maand van een inwoner van Estland. Schrijf je berekening op.

.....

.....

.....

- 1p **9** In Estland is het gemiddelde inkomen per inwoner meer dan twee keer zo laag als in Nederland.
 → Zijn de volgende stellingen een mogelijke verklaring voor dit verschil?
 Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

	ja	nee
De arbeidsproductiviteit in Estland is lager dan in Nederland.		
De prijzen in Estland zijn lager dan in Nederland.		

- 1p **10** Zowel in Estland als in Nederland zijn fabrieken gevestigd die landbouwmachines produceren.
 Boeren in Estland hebben de keuze om hun nieuwe landbouwmachine in eigen land te kopen óf te importeren uit Nederland.
 Een nadeel van de landbouwmachines uit Nederland is dat ze duurder zijn dan de landbouwmachines uit Estland.
 → Noem voor een boer uit Estland een argument om toch een duurdere landbouwmachine uit Nederland te importeren.

.....

.....

- 1p **11** De Nederlandse export van landbouwmachines naar Estland levert direct werkgelegenheid op in Nederland. Toch kan diezelfde export ook in Estland tot werkgelegenheid leiden.
 → Geef hiervoor een verklaring.

.....

.....

Metaal heeft de toekomst

Uit de krant:

UTRECHT - Het UWV biedt een nieuw opleidingstraject aan. Werklozen met een werkloosheidsuitkering kunnen een opleiding tot lasser volgen. Na de opleiding kunnen ze direct bij een bedrijf aan de slag. In de metaalindustrie is veel behoefte aan goed opgeleid personeel.

- 1p 12 Jaap is werkloos en leest het krantenbericht. Het opleidingstraject lijkt hem wel wat. Jaap werkte eerder in een magazijn, maar daar is hij ontslagen. Zijn werk in het magazijn is namelijk overgenomen door een robot.

Welke vorm van werkloosheid is van toepassing op Jaap?

- A conjuncturele werkloosheid
- B seizoenswerkloosheid
- C structurele werkloosheid

- 2p 13 Maak van de volgende zinnen een economisch juiste tekst door de juiste woorden te noteren. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan.

Jaap meldt zich direct na zijn ontslag bij het UWV. Door zijn ontslag is het aanbod op de arbeidsmarkt ...(1)... (afgenomen / gelijk gebleven / toegenomen). Het UWV organiseert het opleidingstraject tot lasser, omdat er een ...(2)... (overschot van / tekort aan) lassers is op de arbeidsmarkt. In de metaalindustrie is vooral behoefte aan ...(3)... (geschoolde / ongeschoolde) medewerkers.

(1) .....

(2) .....

(3).....

- 2p **14** Na een gesprek bij het UWV start Jaap met het opleidingstraject tot lasser.
 → Wat zijn taken van het UWV? Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

	wel taak UWV	geen taak UWV
advies geven bij het zoeken naar een baan		
helpen bij het zoeken naar vrijwilligerswerk		
ondersteunen bij het schrijven van een sollicitatiebrief		

- 1p **15** Werkgevers in de metaalindustrie willen een aantrekkelijke werkgever zijn om voor te werken. De werkgevers proberen met maatregelen ervoor te zorgen dat werknemers in de metaalindustrie blijven werken.
 → Noem twee maatregelen die werkgevers kunnen nemen waardoor het voor werknemers aantrekkelijk blijft om voor ze te blijven werken.

(1) .....

(2) .....

- 1p **16** Jaap heeft het opleidingstraject afgerond en werkt nu als lasser. Jaap ontdekt dat een collega een hoger brutoloon ontvangt. Jaap vindt dat vreemd. Hij zegt: "We doen allebei hetzelfde werk, we zijn even oud en we werken hetzelfde aantal uren per week."
 → Zijn de volgende situaties een mogelijke verklaring voor het hogere brutoloon van de collega van Jaap? Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

	wel een verklaring	geen verklaring
De collega heeft drie kinderen en Jaap één.		
De collega heeft drie jaar werkervaring als lasser en Jaap één maand.		

- 1p **17** Jaap heeft een baan gevonden via het UWV. Er zijn ook werklozen die zich niet melden bij het UWV en zelf op zoek gaan naar een baan. Hoe heet een werkloze die zich niet meldt bij het UWV?
- A een geregistreerde werkloze
  - B een verborgen werkloze
  - C een volledig arbeidsongeschikte werkloze

Sporthorloge

Katja en Yasmine zijn vriendinnen. Ze zijn op zoek naar een sporthorloge. Ze lopen langs een winkel met de volgende poster in de etalage.

Sporthorloges

Loop nu binnen voor de **nieuwste modellen**.

Dat vinden Katja en Yasmine wel wat: een horloge dat je hartslag en fitheid bijhoudt.

- 1p 18 Wat verkoopt de winkel volgens de poster?
- A alleen een dienst
  - B alleen een goed
  - C zowel een dienst als een goed
  - D geen dienst en geen goed
- 1p 19 Katja zegt: "Die poster van de winkel is gewoon een vorm van reclame." Welk instrument van de marketingmix hoort bij de poster?
- A personeel
  - B plaats
  - C prijs
  - D promotie
- 1p 20 Katja en Yasmine weten van het bestaan van commerciële reclame en ideële reclame. Ze zijn het erover eens dat de poster een vorm is van commerciële reclame. Welke reclamezin is een voorbeeld van ideële reclame?
- A drie halen, twee betalen
  - B Glas hoort in de glasbak.
  - C steeds verrassend, altijd voordelig
  - D Vanaf nu is de winkel elke zondag open.

- 2p **21** Katja zegt: “Ik wil mij bij de keuze van een sporthorloge niet laten beïnvloeden door een poster of een winkelmedewerker. Ik raadpleeg liever eerst een vergelijkend warenonderzoek.”
 → Geef van de volgende stellingen aan of ze juist of onjuist zijn. Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

	juist	onjuist
Een vergelijkend warenonderzoek kan het consumentengedrag beïnvloeden.		
Een vergelijkend warenonderzoek vergelijkt verschillende producten van één producent met elkaar.		
Het Nibud is een organisatie die een vergelijkend warenonderzoek over sporthorloges uitvoert.		

- 2p **22** Katja heeft een vergelijkend warenonderzoek over sporthorloges gevonden. Yasmine zegt tegen Katja: “Het vergelijkend warenonderzoek dat je hebt gevonden, is verouderd. Het is niet zinvol om een vergelijkend warenonderzoek van twee jaar geleden te raadplegen.”
 → Noem twee verschillende argumenten waarom het niet zinvol is om een verouderd vergelijkend warenonderzoek te raadplegen.

(1) .....

(2) .....

Stichting Hospital

Gambia is een ontwikkelingsland aan de westkust van Afrika. Stichting Hospital is een organisatie die helpt bij het moderniseren van ziekenhuizen in Gambia. De stichting krijgt van Nederlandse ziekenhuizen goederen en apparatuur die niet meer worden gebruikt en brengt die naar ziekenhuizen in Gambia.

- 2p **23** Malika is sinds kort vrijwilliger bij Stichting Hospital. Ze heeft op school geleerd welke kenmerken bij een ontwikkelingsland horen.
→ Horen de volgende kenmerken bij een ontwikkelingsland? Zet telkens een kruisje in de juiste kolom.

	ja	nee
lage bevolkingsgroei		
lage levensverwachting		
lage werkloosheid		

- 1p **24** Malika vindt dat Stichting Hospital goed werk verricht door ziekenhuizen te moderniseren. Ze vindt dat Stichting Hospital ook op een andere manier zou kunnen helpen, bijvoorbeeld in de vorm van noodhulp. Wat is een voorbeeld van noodhulp die Stichting Hospital direct na een natuurramp zou kunnen bieden?
- A het aanleggen van een dijk naast een rivier
  - B het aanvullen van de dorpsbibliotheek met nieuwe boeken
  - C het bouwen van een ziekenhuis
  - D het uitdelen van tenten en voedsel

- 1p **25** Eén ziekenhuis is al helemaal gemoderniseerd met apparatuur uit Nederland. Malika zegt: “Maar door een slechte infrastructuur in Gambia hebben nog maar weinig patiënten er gebruik van kunnen maken.”
→ Leg de uitspraak van Malika met een voorbeeld uit.

.....
.....

- 1p **26** Er is nog een ander probleem in Gambia. Van de 2.100.000 inwoners van Gambia kan namelijk 63% niet lezen en schrijven.
→ Bereken het aantal inwoners van Gambia dat niet kan lezen en schrijven. Schrijf je berekening op.

.....
.....

- 2p **27** Malika vindt het nationaal inkomen in Gambia laag. Ze onderzoekt wat de landen van de Europese Unie (EU) kunnen doen, waardoor het nationaal inkomen in Gambia kan toenemen.
→ Maak van de volgende zinnen een economisch juiste tekst door bij (1) en (2) de juiste woorden te noteren. Kies uit de woorden die tussen haakjes staan. Vul bij (3) zelf een antwoord in.

Het nationaal inkomen in Gambia stijgt direct als in EU-landen de ...(1)... (export / import) van goederen uit Gambia ...(2)... (afneemt / toeneemt). Een maatregel die de EU zou kunnen nemen die Gambia daarbij extra helpt, is bijvoorbeeld ...(3)...

(1) .....

(2) .....

(3) .....

Pierre's Pizzeria

Pierre is eigenaar van Pierre's Pizzeria. Pierre heeft een pizzarobot aangeschaft. Dit is een machine die zelfstandig pizza's kan bereiden. Klanten kunnen via een bestelcomputer een pizza kiezen en betalen. Door de aanschaf van de pizzarobot is Pierre vanaf nu ook de enige medewerker in de pizzeria. Het overige personeel heeft hij ontslagen.

- 1p 28 In het overzicht staan gegevens over de oude situatie toen Pierre nog geen pizzarobot had en de nieuwe situatie met pizzarobot.

oude situatie zonder pizzarobot	nieuwe situatie met pizzarobot
aantal medewerkers: 4	aantal medewerkers: 1
totale productie pizza's per dag: 120	totale productie pizza's per dag: 120

Welke conclusie over de arbeidsproductiviteit per dag is juist?

- A De arbeidsproductiviteit is na aanschaf van de pizzarobot gedaald.
- B De arbeidsproductiviteit is na aanschaf van de pizzarobot gelijk gebleven.
- C De arbeidsproductiviteit is na aanschaf van de pizzarobot gestegen.

- 1p 29 De aanschaf van de pizzarobot heeft invloed op de bedrijfskosten van Pierre. Door het ontslaan van personeel zijn bijvoorbeeld de loonkosten gedaald.
- Noem een voorbeeld van bedrijfskosten die gestegen kunnen zijn door aanschaf van de pizzarobot. Leg je antwoord uit.

.....

.....

- 2p 30 Een voorbeeld van een pizza die de pizzarobot kan bereiden, is pizza Hawaii. In de prijsopbouw van een pizza Hawaii ontbreken twee omschrijvingen.

prijsopbouw pizza Hawaii		
omschrijving		bedrag
inkoopprijs		€ 1,28
brutowinstopslag	+	€ 7,21
.....(1).....		€ 8,49
.....(2).....	+	€ 0,76
consumentenprijs		€ 9,25

→ Welke omschrijving moet staan bij (1) en welke bij (2)?

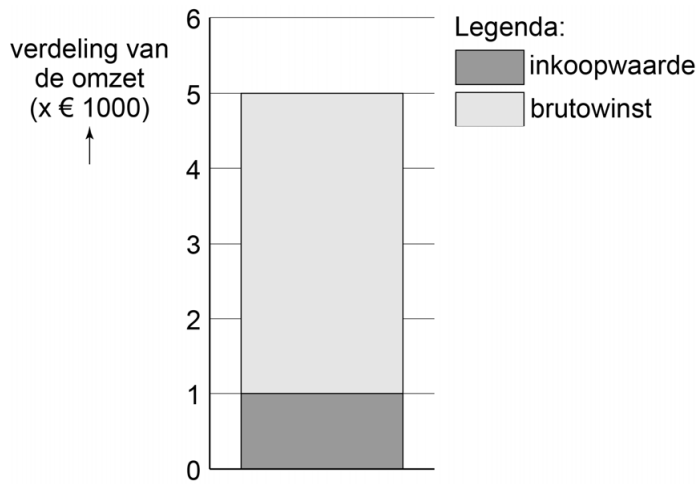
Kies uit de volgende omschrijvingen:

- bedrijfskosten
- btw
- inkoopwaarde
- verkoopprijs exclusief btw
- verkoopprijs inclusief btw
- winkelprijs

(1) .....

(2) .....

- 1p 31 In de grafiek staat de verdeling van de omzet in week 10 van Pierre's Pizzeria.

Welke berekening is juist om te bepalen hoeveel procent van de omzet uit brutowinst bestaat?

- A $(€ 1.000 : € 4.000) \times 100\%$
B $(€ 1.000 : € 5.000) \times 100\%$
C $(€ 4.000 : € 5.000) \times 100\%$
D $(€ 5.000 : € 4.000) \times 100\%$
- 1p 32 Pierre kijkt naar de omzetverdeling in week 10. De bedrijfskosten in die week bedroegen € 2.750.
→ Bereken de nettowinst in week 10 van Pierre's Pizzeria. Schrijf je berekening op.

.....
.....

- 1p 33 Pierre onderzoekt zijn bedrijfskosten in week 10 door nogmaals naar de omzetverdeling te kijken.
Hij zegt: "Stel dat in week 10 de bedrijfskosten hoger waren uitgevallen. Welke invloed zou dat hebben op de brutowinst?"
- A De brutowinst zou dan hetzelfde zijn.
B De brutowinst zou dan hoger zijn.
C De brutowinst zou dan lager zijn.